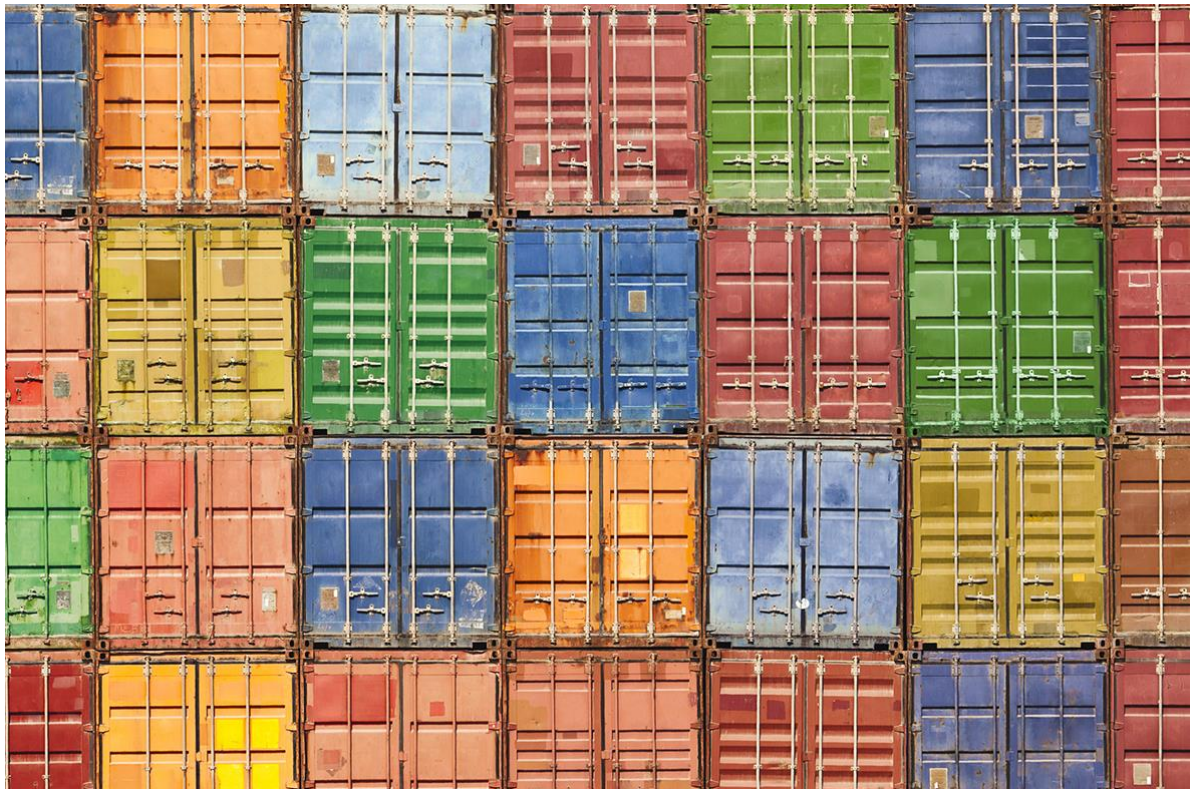

Dataportfoliomanagement OCW

Naar overzicht van en inzicht in de data van het ministerie

Wilbert Enserink
Daan van den Nieuwenhuizen
Rosa-May Postma
Raynold Siem
Jan Sprenger

Versie 1.2
8 maart 2017

Dataportfoliomanagement OCW

Naar overzicht van en inzicht in de data van het ministerie

Inhoud	Pagina
1. Aanleiding en opzet onderzoek naar het dataportfolio van OCW	1
1.1 Naar een transparantere overheid	1
1.2 De onderzoeksopdracht	2
1.3 Aanpak van het onderzoek	3
1.4 Leeswijzer	3
2. Doel en huidige situatie van het dataportfolio OCW	4
2.1 Doel van het dataportfolio	4
2.2 Huidige situatie van het dataportfolio OCW	4
2.3 Huidige situatie met betrekking tot het beheer van de dataportfolio	6
2.4 Bevindingen en effecten van het huidige dataportfolio (beheer)	6
2.5 Methoden en best practices voor dataportfoliomanagement	8
3. Het toekomstige dataportfolio	10
3.1 Inleiding	10
3.2 Theoretisch model van de inhoud van het dataportfolio OCW	10
3.3 Relaties van het dataportfolio met andere modellen	12
3.4 Nadere beschrijving van de elementen in de theoretische dataportfolio	13
3.5 Wettelijke taak en actor	14
3.6 Kernegegeven	15
3.7 De ideale inrichting van het beheer van de dataportfolio	16
4. Ontwikkeling van een eerste versie van het dataportfolio	18
4.1 Van theoretisch model naar praktische opzet	18
4.2 Toelichting op de eerste versie van het dataportfolio	18
4.3 Overzichten uit de eerste versie van het dataportfolio	19
5. Advies voor implementatie van het dataportfolio	22
5.1 Contouren van een implementatieplan	22
5.2 Kosten en baten nieuw dataportfolio OCW	23
5.3 Pilot/proof of concept	24
5.4 Aanvullende maatregelen	25

1. Aanleiding en opzet onderzoek naar het dataportfolio van OCW

1.1 Naar een transparantere overheid

De overheid streeft naar een grotere transparantie in haar activiteiten en in de informatie die zij voor de uitvoering van die activiteiten verzamelt en bewaart, opdat burgers en bedrijven kunnen nagaan welke informatie de overheid, al dan niet over hen, verzamelt en met welk doel.

In de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) is vastgelegd dat iedereen een verzoek om informatie mag richten tot elk bestuursorgaan. En in het initiatiefwetsvoorstel Wet open overheid (Woo) is sprake van een “actieve openbaarmakingsplicht”, waarbij overheden uit eigen beweging zoveel mogelijk de bij hen berustende informatie voor iedereen openbaar gaan maken. Volgens dit wetsvoorstel zal elk overheidsorgaan een elektronisch toegankelijk register¹ moeten gaan bijhouden van de bij hen berustende informatie. Bij het openbaar maken van informatie moet natuurlijk rekening gehouden worden met de bestaande regels aangaande de bescherming van persoonsgegevens en andere relevante belangen van burgers en bedrijven.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de opvolger van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp), verplicht eveneens een register. Hierbij gaat het om een register waarin alle activiteiten worden omschreven waarbij persoonsgegevens worden verwerkt.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) beschikt over grote hoeveelheden informatie. Zo wordt van elke onderwijsvolger geregistreerd welk onderwijs hij of zij volgde en met welk resultaat. En van elk bestuursorgaan wordt geregistreerd welke dossiers zijn opgeslagen in welke archieven en welke onderwerpen daarin zijn te vinden. De informatie is soms openbaar toegankelijk, soms deels en soms helemaal niet. Op dit moment is het voor burgers en bedrijven daardoor niet altijd duidelijk welke informatie binnen de verantwoordelijkheden van het ministerie van OCW worden verzameld en welk deel daarvan openbaar is. Ook andere bestuursorganen weten niet goed over welke informatie OCW allemaal beschikt. En binnen de wettelijke stelsels die onder de verantwoordelijkheid van de Minister van OCW vallen weten de verschillende actoren niet altijd welke informatie andere actoren uit datzelfde stelsel in beheer hebben. Zo kunnen vragen van burgers of de Tweede Kamer leiden tot veel zoekwerk naar de juiste informatie.

Het realiseren van de beoogde transparantie is geen sinecure. Een impactanalyse van de Woo² geeft aan dat er omvangrijke investeringen nodig zijn om de conceptversie van de wet te kunnen invoeren. De besluitvorming hierover is nog niet rond, maar duidelijk lijkt dat overheden wel stap voor stap moeten werken aan een grotere transparantie.

Mede daarom wil OCW toe naar één hanteerbaar overzicht van de data die zich binnen de OCW-stelsels bevinden. Een overzicht dat zich onder andere leent voor het nemen van besluiten over verdere openbaarmaking van informatie en wanneer nodig de bescherming ervan. Als eerste stap gaat het hierbij om het inzichtelijk maken van data die aanwezig zijn binnen het ministerie van OCW

---

¹ Zie ook de Richtlijn 2003/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 november 2003

² Quick scan impact Wet open overheid (Woo), ABDTOPConsult, 13 december 2016

zelf, met inbegrip van uitvoerende diensten Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), het Nationaal Archief (NA), de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Inspectie van het Onderwijs (IvHO) en de Koninklijke Bibliotheek (KB) als zelfstandig bestuursorgaan.

Het overzicht van deze data wordt ook wel het **dataportfolio** van OCW genoemd. In tweede instantie is het de ambitie van OCW om ook de data van alle andere organisaties die binnen de stelsels van OCW data verwerken in het kader van hun wettelijke taken, mee te nemen in dit overzicht. Later kunnen daar de organisaties die data van OCW ontvangen voor hun rol binnen onze stelsels, zoals CBS voor onderzoek of afnemers als UWV, SVB, Belastingdienst of schoolartsen aan worden toegevoegd, om zicht te krijgen op hergebruik.

1.2 De onderzoeksopdracht

Directie Kennis van het ministerie van OCW vraagt Berenschot/VKA een advies uit te brengen over de wijze waarop de directie stap voor stap het dataportfoliomanagement over de wettelijke stelsels binnen het OCW-domein het beste vorm kan geven en welke informatie in het dataportfolio moet worden opgenomen.

Inzicht in het dataportfolio heeft in ieder geval tot doel het toezicht op goed gebruik van persoonsgegevens en de besluitvorming over hergebruik en openbaar maken van data te verbeteren. Het ministerie van OCW wil toewerken naar één overzicht van het dataportfolio's binnen de beleidsdomeinen van het ministerie: onderwijs, cultuur en wetenschap. Ook vraagt zij advies over de best passende vormen van datamanagement. Het dataportfoliomanagement moet zodanig worden ingericht dat er efficiënt en effectief wordt omgegaan met het dataportfolio.

Hieronder noemen wij de vier onderzoeksvragen:

1. Gegeven de doelen waarvoor OCW data gebruikt en verwerkt, welke bestaande vormen van datamanagement zijn hierop het beste toepasbaar?
2. Maak een overzicht van gegevens die de beleidskern van het ministerie OCW, de uitvoerende diensten DUO, RCE, en NA, het KB als zbo en de IvHO verwerken
  - a. voor de uitvoering van hun wettelijke taken,
  - b. in het kader van de bedrijfsvoering, en
  - c. ten behoeve van beleidsinformatie,gespecificeerd naar precieze taak of ondersteunende functie en de processen die hierbij horen.
3. Geef voor ieder van de genoemde gegevens aan welk organisatieonderdeel verantwoordelijk is voor het actueel houden van deze informatie:
  - a. Geef voor deze gegevens aan welke hiervan persoonsgegevens zijn.
  - b. Geef voor deze gegevens aan of en welke metadata hierover worden gegenereerd.
  - c. Geef van alle gegevens en metagegevens aan hoe die worden veiliggesteld/opgeslagen.
4. Geef advies over hoe het actueel houden van dit overzicht in de organisatie kan worden ingebed. Leg hierbij nadrukkelijk verband met de rol van de CIO en de werkwijzen van de CIO-office.

Wij hebben het begrip 'OCW' in deze vraag geïnterpreteerd als het geheel van het departement, de inspecties, de uitvoeringsinstellingen en de instellingen in het land (scholen, archieven, musea etc.). Al deze organisaties verwerken data en zullen daar elk een vorm van datamanagement voor moeten inrichten. In dit onderzoek is de scope echter beperkt tot de beleidskern van het ministerie, DUO, RCE, KB, NA en de IvhO. Niet alle wetten van OCW behoren tot het onderwerp van dit onderzoek: alleen die in de sectoren onderwijs en cultuur.

1.3 Aanpak van het onderzoek

Door middel van interviews en workshops met de betrokken instanties, het opvragen van allerlei overzichten en het analyseren van verschillende onderwijswetten en architectuurmodellen hebben wij een structuur voor het dataportfolio en scenario's voor het beheer naast elkaar gezet.

Voor het verzamelen van gegevens voor het dataportfolio hebben we twee sporen gevolgd. Enerzijds zijn we vanuit de wetten gaan destilleren welke taken, actoren, bewerkingen etc. beschreven staan. Anderzijds hebben we in gesprek met de organisaties uit de domeinen een inventarisatie gemaakt van de gegevens, dataverzamelingen etc. die zij maken, beheren, ontvangen. Dit ook mede op basis van de documentatie die zij aanreikten over hun informatiehuishouding en/of -voorziening. De bronnen zijn opgenomen in bijlage 3.

Uiteindelijk heeft dit geleid tot een dataportfolio waarin - door verschillende in de hoeveelheid aangeleverde informatie - de instanties meer of minder uitgebreid zijn opgenomen.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het doel van het dataportfolio en geeft een overzicht van de huidige praktijk met betrekking tot het dataportfolio en het beheer daarvan bij het ministerie van OCW. Vervolgens wordt ingegaan op de vraag wat de gevolgen zijn van de huidige vorm van dataportfolio-management en welke (theoretische) mogelijkheden er zijn om het datamanagement en de positieve effecten daarvan te versterken.

In hoofdstuk 3 wordt een nieuw overzicht voorgesteld voor het OCW-brede dataportfolio. Een dataportfolio waarmee in principe alle vragen omtrent de aard, aanwezigheid, wettelijk kader, actualiteit, openbaarheid, betrouwbaarheid of veiligheid van data bij het ministerie van OCW kunnen worden beantwoord. Daarna wordt beschreven hoe het beheer ervan het best georganiseerd kan worden.

Hoofdstuk 4 bevat onze bevindingen bij het verzamelen van data volgens het nieuwe overzicht. We sluiten af met een advies over de verdere implementatie van het nieuwe overzicht in hoofdstuk 5.

2. Doel en huidige situatie van het dataportfolio OCW

2.1 Doel van het dataportfolio

Het dataportfolio van OCW is een beschrijving van de verzamelingen van data die de bestuursorganen binnen de OCW-stelsels nodig hebben om hun wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren. Het doel van het dataportfolio is het geven van inzicht in welke data door welke bestuursorganen op grond van welke wettelijke taken worden verzameld, bewaard en gebruikt. Dit inzicht is nodig voor:

- medewerkers van OCW en haar uitvoeringsinstellingen die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van persoonsgegevens
- medewerkers van OCW en haar uitvoeringsinstellingen die verantwoordelijk zijn voor het nemen van besluiten over het al dan niet openbaar maken van data
- medewerkers van het ministerie OCW en haar uitvoeringsinstellingen die willen weten welke data aanwezig is. Bijvoorbeeld om bestaand beleid mee te evalueren of om efficiënter met 'data' te kunnen omgaan t.b.v. hun processen en systemen.
- personen en organisaties buiten het ministerie die willen weten of OCW over bepaalde data beschikt die zij nodig denken te hebben voor hun eigen werkzaamheden
- het voldoen aan de (nog niet vastgestelde) eisen ten aanzien van een open overheid.

Twee belangrijke vragen bij het ontwikkelen van het dataportfolio voor OCW zijn:

- a) Welke bestaande vormen van datamanagement zijn – gegeven deze doelen – het best toepasbaar?*
- b) Welk detailniveau en welke presentatievorm van het portfolio past het best bij de behoefte van de hier genoemde gebruikers?*

Om deze vragen te kunnen beantwoorden is eerst onderzocht hoe het datamanagement bij OCW nu is georganiseerd, welke problemen daaruit voortvloeien en wat elders gangbare methoden van datamanagement zijn.

2.2 Huidige situatie van het dataportfolio OCW

Het onderzoek is gestart met een inventarisatie wat er aan beschrijvingen van data binnen OCW (binnen de scope van dit onderzoek) beschikbaar is. Daaruit blijkt dat er al een groot aantal beschrijvende modellen bestaan van gegevens, wettelijke taken, datadefinities, registers, registraties, databases, uitwisselingsbestanden, standaarden en informatieproducten. Afhankelijk van het perspectief van de opstellers nemen deze beschrijvingen de vorm aan van tamelijk abstracte (referentie)architectuurmodellen, van meer gedetailleerde gegevenswoordenboeken of bijvoorbeeld van zeer gedetailleerd uitgewerkte informatie-uitwisselingsstandaarden. Daarnaast is er een veelheid aan 'informatieproducten' (lijsten of overzichten met selecties van OCW-data) beschikbaar, waarbij meestal niet precies is aangegeven uit welke registraties de informatie is geselecteerd, of het persoonsgegevens betreft en wat de kwaliteit van de informatie is. Naarmate we op een lager detailniveau kijken neemt het aantal beschrijvingen toe. Deze beschrijvingen zijn

vaak alleen betekenisvol voor informatiespecialisten en ingewijden. Per stelsel treffen wij het volgende aan:

Onderwijs:

- Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA): een generiek overzicht van kaders en afspraken voor de Nederlandse Overheid wat betreft informatievoorziening. Onderwijs specifieke referentiearchitecturen zijn op NORA gebaseerd.
- De referentiearchitectuur onderwijs (ROSA): een overzicht van onderwijsbrede principes en afspraken voor het gehele onderwijsdomein - over de grenzen van onderwijssectoren heen - waarin de gewenste ambities zijn aangegeven en de daarbij benodigde inrichting van de informatiehuishouding wordt gefaciliteerd.
- Het Kernmodel Onderwijsinformatie (KOI): het semantisch model van ROSA, dat is gericht op interoperabiliteit. Het KOI beschrijft de semantiek van de begrippen (gegevens, processen...) die aan de orde zijn in de verschillende (keten)processen in het onderwijs.
- Hoger Onderwijs Referentie Architectuur (HORA): een verzameling van instrumenten voor het inrichten van de organisatie en informatiehuishouding van Nederlandse instellingen voor Hoger Onderwijs.
- Triple A: de referentiearchitectuur voor AOC's en ROC's in Nederland. Het bevat de visie, architectuur en functionele ontwerpen voor organisatie van informatievoorziening.
- DUO gegevenswoordenboek: met ruim 1000 gegevensdefinities zoals gebruikt in de systemen van DUO.
- Standaarden voor gegevensuitwisseling: zoals de Uitwisseling Leerlinggegevens en Resultaten (UWLR), Overstap Service Onderwijs (OSO) of de Edukoppeling-standaard.
- Overzicht "INVENTARISATIE DATA - 2015 – OCW": een ad hoc opgesteld overzicht met ruim 400 lijsten met informatie over onderwerpen uit de stelsels onderwijs, cultuur en wetenschap.
- Project implementatie AVG (concept, versie medio december 2017): in dit (concept) document zijn alle bestanden (binnen DUO) in kaart gebracht. De kaart wordt nog verder uitgebreid; in deze slag zijn de hoofdniveaus in kaart gebracht.
- Gegevensuitwisselingen DUO (landkaart): met de DUO-landkaart is getracht om alle gegevensuitwisselingen binnen DUO in kaart te brengen. Dit bestand is gemaakt in 2013.

Cultuur

- Model Architectuur voor Rijks Archiefinstellingen (MARA): beschrijft een gedeelde visie van de RHC's en het Nationaal Archief en geeft een gedeeld toetsingskader voor projecten.
- Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur (DERA): beschrijft kaders en principes voor ICT-infrastructuur voor betrokkenen bij Netwerk Digitaal Erfgoed.
- Archiefterminologie voor Nederland en Vlaanderen: bevat definities van termen ter ondersteuning van archivering.

- ISAAR(CPF): Internationale Norm voor Archivistische Geautoriseerde Beschrijvingen van Organisaties, Personen en Families. Dit is een richtlijn voor geautoriseerde beschrijvingen van entiteiten.
- Bij de KB zijn drie type kerngegevens beschikbaar: klant-, collectie-, en bedrijfsgegevens.
- De RCE hanteert een spreadsheet met daarin de relevante wetten, kerngegevens en informatieproducten van de RCE.

2.3 Huidige situatie met betrekking tot het beheer van de dataportfolio

De situatie met betrekking tot het beheer van gegevens over de dataportfolio's is divers:

- Het overkoepelende architectuurmodel ROSA wordt beheerd door directie Kennis van OCW.
- De verschillende uitvoerende onderdelen van OCW beheren elk op hun eigen manier gegevens over hun data en de gegevensverzamelingen binnen hun domein.
- Het KOI-model wordt beheerd door Stichting Kennisnet.
- De standaarden worden beheerd door het Forum en College Standaardisatie Edustandaard.
- Overzichten van open data, privacygevoelige bestanden of van nog niet gepubliceerde gegevensverzamelingen worden ad hoc verzameld.
- OCW heeft naar schatting de beschikking over enkele honderden verschillende dataverzamelingen. Soms zijn er van één bepaalde verzameling meerdere kopieën aanwezig op verschillende locaties.

Soms gebruiken partijen een website/wiki voor het beheer en de verspreiding, maar het komt ook voor dat er speciale informatiesystemen voor worden gebruikt (DUO).

2.4 Bevindingen en effecten van het huidige dataportfolio (beheer)

De bevindingen uit de inventarisatie over **de inhoud** van de dataportfolio zijn:

- In de architectuurmodellen in het stelsel onderwijs komen vaak begrippen voor die erg op elkaar lijken, maar toch –en met reden– net iets anders zijn gedefinieerd (voorbeeld: leerling, onderwijsdeelnemer, student, onderwijsvolger). Dit speelt minder in de cultuurstelsels archieven, erfgoed en media omdat die onderling veel grotere verschillen vertonen.
- In alle stelsels troffen wij beschrijvingen van taken en processen aan, maar die refereren niet eenduidig naar één onderdeel uit een wet (of lagere regelgeving). Dezelfde taken (bijv. het registreren van onderwijsvolgers) hebben in verschillende onderwijssectoren een andere omschrijving en definitie.
- Het blijkt niet eenvoudig om helder uit wetten te destilleren welke wettelijke taken van toepassing zijn en welke actoren deze taken in de praktijk uitvoeren.
- Het beschrijven van de dataverzamelingen zoals die daadwerkelijk voorkomen in registers, databases, uitwisselingsbestanden, open data bestanden gebeurt in elke sector op een andere

wijze en met een andere methodiek en intensiteit. Soms zijn er relaties aangebracht met beschrijvingen uit de architectuurmodellen, soms niet.

- De domeinen Cultuur en Onderwijs hebben een ander karakter. Onderwijs is eenduidig, voor elke sector geldt dat onderwijsverzorging aan onderwijsvolgers centraal staat. Cultuur bevat een grotere diversiteit (Archief, Erfgoed, Kunsten etc.). Dit vraagt ook om diversiteit in de inhoud van het dataportfolio.

De bevindingen uit de inventarisatie rond **het beheer** van de dataportfolio zijn:

- Het beheer van data (datagovernance) is bij de verschillende onderdelen van OCW van een verschillend volwassenheidsniveau. Berenschot/VKA constateert over het algemeen een zeker streven naar groei in volwassenheid, maar ziet verschillen in daar waar organisaties nu staan. Als voorbeeld: DUO is voornemens een 'data-afdeling' op te richten waarbij kennis van data-architectuur, data-analyse en andere data-functies worden geconcentreerd. Dit bevordert kennisuitwisseling en draagt op termijn bij aan een hoger volwassenheidsniveau van datagovernance. RCE heeft een soort gelijk traject opgestart zij het op wat kleinere schaal. Andere organisaties zijn hierin wat minder ver.
- Het lijkt lastig om iets te zeggen over de kwaliteit (bijv. actualiteit, volledigheid e.d.) van gegevens. Hiervan zijn organisaties zich ook bewust en hier wordt aan gewerkt.
- De datagovernance processen zijn veelal intern gericht, dat wil zeggen: alleen op de eigen organisatie. Een heldere datagovernance voor data in het OCW-brede domein ontbreekt (voor uitwisseling van informatie over meerdere organisaties heen).
- Organisaties zijn op dit moment vooral bezig met privacy van gegevens. De Wbp en de AVG zijn hiervoor enablers en dwingen organisaties om meer inzicht en grip te krijgen op hun privacygevoelige dataverzamelingen. Dit gebeurt aan de hand van het aanstellen van een functionaris voor de gegevensbescherming en het opstarten van diverse inventariserende projecten.

De **effecten** hiervan zijn dat er voor de beantwoording van *externe vragen* over de aard, aanwezigheid, wettelijk kader, actualiteit, openbaarheid, betrouwbaarheid of veiligheid van data bij het ministerie van OCW een ad hoc informatievergaring moet plaatsvinden. Daarbij maakt een medewerker met een specifieke vraag een rondgang langs de verschillende onderdelen en databeheerders van het ministerie. Een beetje alsof de bibliothecaris alle stellingen langs moet om te zien of een bepaald boek aanwezig is. Dit speelt bij vragen van overheidsorganen (de Tweede Kamer, andere ministeries) maar ook bij vragen uit het onderwijsveld of daarbuiten, zoals vragen van burgers ("Welke gegevens heeft OCW over mij?").

Hetzelfde effect doet zich ook voor bij *interne vragen* over de aard, aanwezigheid, wettelijk kader, actualiteit, openbaarheid, betrouwbaarheid of veiligheid van data, bijvoorbeeld "Hebben wij die-en-die-data?" of "Wat is de kwaliteit van de data in dit overzicht?". Maar in dit geval zijn er meestal wel informatiespecialisten in de buurt tot wie een OCW-beleidsmedewerker zich kan wenden. Met hun kennis kunnen deze specialisten vragen beantwoorden, maar het is niet zeker dat zij altijd een compleet en actueel overzicht van de aanwezige data hebben. Hierdoor bestaat het risico dat er nieuwe acties worden voorbereid om data te gaan verzamelen terwijl die er al is, of dat er wordt

gerekend op de aanwezigheid van bruikbare data waar die in werkelijkheid ontbreekt. Dit kan aanleiding geven tot ondoelmatig beleid.

2.5 Methoden en best practices voor dataportfoliomanagement

In het domein van dataportfoliomanagement zijn er enkele methoden en technieken in gebruik die als best practice gekenmerkt kunnen worden. Eén van de onderzoeksvragen was een beknopt overzicht te bieden van deze methoden en technieken. Hieronder presenteren wij een overzicht van de best practices:

- Data Management Body of Knowledge (DAMA DMBOK): DAMA DMBOK is een datagovernance raamwerk / standaard ontwikkeld vanuit best practices en ervaringen van de deelnemende organisaties binnen DAMA. Het is geen open standaard. Boeken, templates e.d. hiervoor zijn te koop. Zie <https://www.dama.org/content/body-knowledge>.
- DataGovernance Institute (DGI): Het DataGovernance Institute heeft op grond van een groot aantal 'Best practices' een standaardmodel voor datagovernance ontwikkeld. Dit model is inmiddels als industriestandaard door een groot aantal organisaties en bedrijven als model geadopteerd. Het DGI heeft het model als open standaard gepubliceerd. Zie http://www.datagovernance.com/dgi_framework.pdf.
- Productleveranciers van master datamanagementsystemen hebben vanuit het product en hun ervaringen bij opdrachtgevers vaak een eigen raamwerk opgesteld voor datagovernance. Een dergelijk raamwerk leunt sterk op de data producten/software die zij verkopen. De bekendste zijn: Oracle DataGovernance en IBM Maturity Model DataGovernance. Deze datagovernance modellen geven inzicht in de mate van volwassenheid van datagovernance en bieden ondersteuning aan processen met behulp van software van de betreffende leverancier.
- Overige initiatieven die noemenswaardig maar minder bekend zijn: EWSolutions' EIM framework en Data Architecture Reference Model. Zie https://commons.wikimedia.org/wiki/File:DBARCH_Data_Management_Reference_Model.JPG

Wat opvalt is dat de hierboven benoemde methoden en practices vaak erg omvangrijk en gedetailleerd zijn. Ze zijn sterk gericht op formalisatie en standaardisatie van besluitvormende organen, van functies, verantwoordelijkheden en processen rond de levenscyclus van data. Met als één van de doelen het formeel certificeren van de datamanagement processen binnen de organisatie. Deze methoden en best practices zijn vooral ontstaan uit en gericht op (heel) grote organisaties waarin 'data' het belangrijkste product is. Daarnaast zijn de methoden gericht op datamanagement en in mindere mate op het meer overkoepelende dataportfoliomanagement zoals het ministerie van OCW dat nu wenst in te richten.

Het is zeer goed voorstelbaar dat de grote dataverwerkende uitvoeringsorganisaties van OCW er toe over gaan om hun datamanagement via één van deze methoden in te richten of zelfs te certificeren. Zo heeft DUO al stappen in deze richting gezet.

Gezien de grote verscheidenheid in dataverwerkingen per onderdeel van het ministerie van OCW is het nu niet mogelijk om één van de gangbare best practices voor datamanagement OCW-breed te gaan invoeren. Het uniformeren en standaardiseren van functies en processen op dit gebied over alle stelsels van OCW heen is in de ogen van VKA/Berenschot nu niet opportuun.

VKA/Berenschot heeft geen breed onderzoek gedaan naar dataportfoliomanagement voor ministeries, waarbij het belangrijk is om data en dataverzamelingen te verbinden met wettelijke taken en door die wetten aangewezen actoren. De gangbare datamanagementmethoden lijken hier echter geen passende oplossing voor te bieden.

Gezien de huidige situatie bij OCW lijkt ons de best haalbare oplossing dat elk onderdeel van OCW de eigen methoden voor datamanagement blijft volgen, en die mogelijk stapsgewijs weet te verbeteren, maar dat alle bestaande architectuurmodellen en beschrijvingen van dataverzameling worden gelinkt aan één nieuw OCW-breed portfoliooverzicht met wettelijke taken en de daarvoor benodigde kerngegevens. Dit nieuwe overzicht moet goed aansluiten op alle binnen het OCW-domein bestaande beschrijvingen van gegevens, processen en systemen. Bij voorkeur door verwijzingen aan te brengen tussen het nieuwe dataportfolio en die bestaande beschrijvingen (en andersom). Deze samenhang kan heel goed worden vastgelegd door middel van het concept Linked Data. Op gestructureerde wijze worden data uit het nieuwe overzicht gelinkt aan data uit de andere modellen en beschrijvingen, zodat deze meer betekenis krijgen, beter vindbaar zijn en tot generieke definities kunnen komen. Van belang is om in gezamenlijkheid met alle onderdelen van OCW deze links te ontwikkelen om tot een breed gedragen geheel te komen.

3. Het toekomstige dataportfolio

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in paragraaf 3.1 tot 3.6 in op hoe de dataportfolio er 'in het ideale geval' uit zou kunnen zien. We maken daarbij gebruik van de bevindingen en inzichten uit het vorige hoofdstuk. In paragraaf 3.7 beschrijven we hoe het beheer daarvan idealiter vorm kan worden gegeven.

3.2 Theoretisch model van de inhoud van het dataportfolio OCW

Het dataportfolio is een theoretisch model van de werkelijkheid dat moet leiden tot inzicht in de feitelijk aanwezige gegevensverzamelingen binnen OCW. Dit is goed vergelijkbaar met een index van een bibliotheek of een archief: een index biedt de mogelijkheid om via woorden te zoeken naar bepaalde boeken of documenten. Een succesvolle zoekactie levert één of meer verwijzingen op naar het of boek of document, met een korte omschrijving van de inhoud, de auteur, de publicatiedatum en een verwijzing naar de fysieke plek waar het gevonden kan worden. Het dataportfolio zal op een vergelijkbare wijze de mogelijkheid bieden om naar data te zoeken, maar zal, net als bij de bibliotheek-index, vooralsnog geen directe toegang bieden tot de feitelijke data.

De kern van het dataportfolio OCW is dus, net als bij een bibliotheek of archief, een lange lijst met alle feitelijke en formele **dataverzamelingen** binnen OCW. Van elk van deze dataverzamelingen worden bepaalde metagegevens bijgehouden, zoals de naam van de dataverzameling en het type dataverzameling (een register, een informatie product, een database, een bestand). Daarnaast kan bijvoorbeeld worden bijgehouden of een dataverzameling persoonsgegevens bevat, of die als open data beschikbaar is, wie de maker ervan is, op welke datum die is ontstaan, wat de kwaliteit van de data is enzovoorts.

Aan elke dataverzameling moet de volgende vragen kunnen worden gesteld: welke gegevens zijn in deze dataverzameling opgenomen? In het kader van welke wettelijke taak zijn die gegevens bewerkt en verzameld? En wie beheert de dataverzameling?

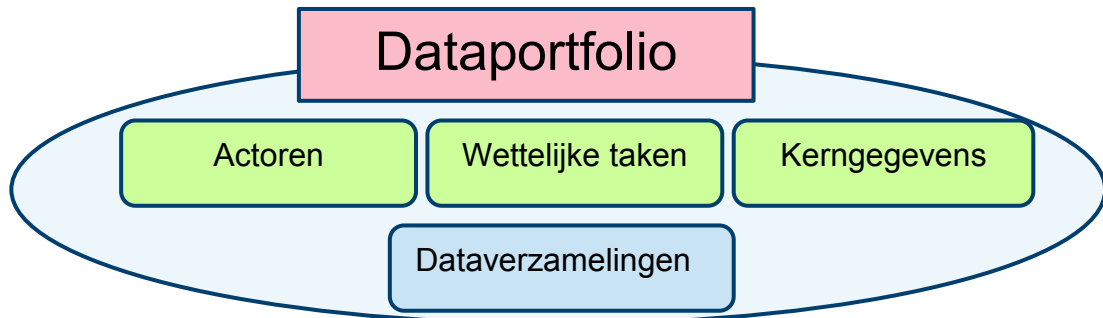
Helaas is het aantal typen gegevens binnen OCW erg groot. DUO onderscheidt alleen al binnen het onderwijsdomein ruim 1000 verschillende gegevens³, en die kunnen ook weer in allerlei samenstellingen voorkomen. Voor het doel van het dataportfolio is het praktischer om met een beperkt aantal gegevens te werken op een hoog abstractieniveau. Bijvoorbeeld met begrippen als 'onderwijsvolger', 'onderwijsinstelling', 'collectie' of 'archief'. Wij noemen deze categorie van gegevens **kerngegevens**. Elk domein kent zijn eigen kerngegevens.

Uit een analyse van de wetten in het OCW-domeinen blijkt dat in wetten vaak wordt aangegeven dat een bepaalde **actor** een bepaalde **wettelijke taak** krijgt opgedragen en soms ook welke **(kern)gegevens** daarbij een rol spelen. Soms zit er een hiërarchie in wettelijke taken of actoren. Deze kan ook in de dataportfolio worden opgenomen.

---

³ Gegevenswoordenboek, DUO, 21-09-2016

Het dataportfolio moet dus verbanden leggen tussen enerzijds de feitelijke dataverzamelingen binnen alle sectoren van OCW en anderzijds de in de wet- en regelgeving benoemde taken, actoren en kerngegevens. Grafisch is dat als volgt weer te geven:

De informatie in het dataportfolio heeft een duidelijke interne samenhang. In woorden kan die samenhang worden aangeduid met de volgende zinnen:

- a) een Wettelijke taak is opgedragen aan een Actor
- b) een Wettelijke taak heeft (vaak) betrekking op een Kerngegevens
- c) een Actor voert een toegestane bewerking uit op een Kerngegevens
- d) een Kerngegevens is opgeslagen in een Dataverzameling.

Deze samenhang kan ook in een figuur worden weergegeven:⁴

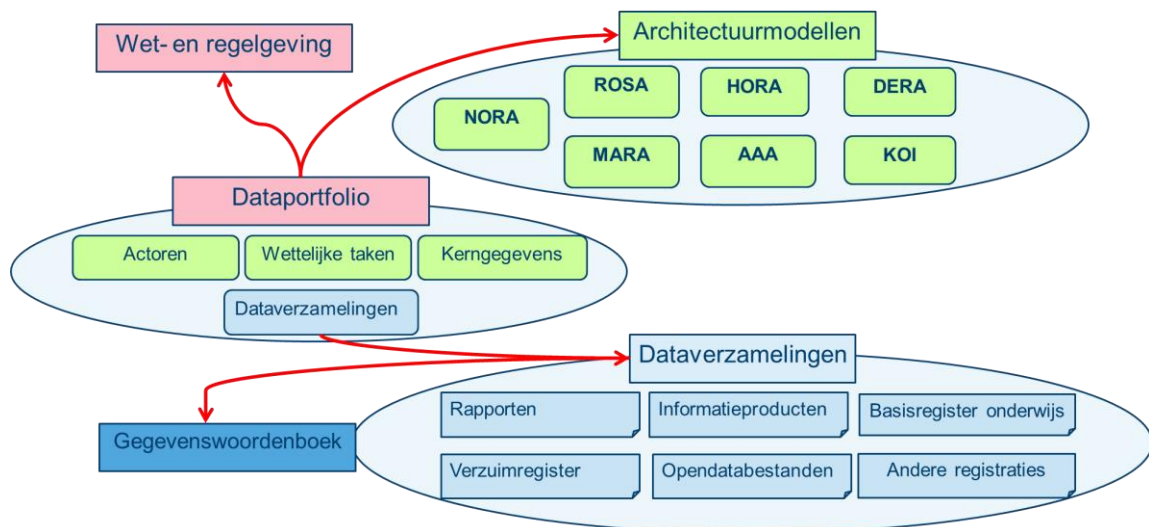

⁴ Naast wettelijke taken onderneemt OCW activiteiten die niet rechtstreeks lijken te volgen uit een wettelijke taak (bijv. interne bedrijfsvoering of beleidsanalyses). Toch zijn vrijwel alle activiteiten van een ministerie te relateren aan wettelijke taken. In een uitzonderlijk geval kan de term 'wettelijke taak' worden vervangen door 'activiteit'. Zo'n activiteit volgt niet uit een wet maar uit beleid. Dit advies richt zich verder op wettelijke taken.

3.3 Relaties van het dataportfolio met andere modellen

Om het dataportfolio ook blijvend van waarde te laten zijn moet de informatie in het dataportfolio wel goed aansluiten op de bestaande overzichten en modellen van gegevens, processen en feitelijke databestanden. Zo zijn er enerzijds de sectorale architectuurmodellen, zoals de MARA of de ROSA, waarin gegevens en taken worden benoemd en gedefinieerd, en anderzijds zijn er allerlei registraties van feitelijke dataverzamelingen. Deze twee perspectieven, die van de architectuurmodellen en van de dataverzamelingen (inclusief de Gegevenswoordenboeken), hebben elk een ander doel dan het dataportfolio. Maar omdat het doel is om inzicht te verschaffen dient het perspectief van het dataportfolio op een logische manier worden verbonden met de twee andere perspectieven. Dat kan door enerzijds de kerngegevens en wettelijke taken uit het dataportfolio duidelijk te **linken** met de beschrijvingen van gegevens en processen in de architectuurmodellen. En door anderzijds de dataverzamelingen te linken met beschrijvingen van de feitelijke dataverzamelingen in het veld.

De volgende figuur illustreert hoe de verschillende perspectieven aan elkaar zijn te verbinden:

Hierbij stelt wet- en regelgeving de 'wat-vraag', vormen architectuurmodellen de kaders en geeft het dataportfolio weer hoe hieraan invulling wordt gegeven. Een andere manier om data te beschrijven vormen de gegevenswoordenboeken. Zij beschrijven de afzonderlijke data op attribuutniveau zoals die zich binnen de dataverzamelingen (bestanden, registers) bevinden.

In de volgende paragrafen gaan we dieper in op de informatie die theoretisch in het dataportfolio bijgehouden wordt. We beginnen bij de dataverzameling zelf en bespreken dan de wettelijke taken, de actoren, de kerngegevens en daarna de aspecten openbaarheid en privacy.

3.4 Nadere beschrijving van de elementen in de theoretische dataportfolio

3.4.1 Dataverzameling

We definiëren het begrip dataverzameling als: *data die als één groep wordt behandeld en op één aanwijsbare plek wordt bewaard*. Er zijn vele soorten van dataverzamelingen. Bijvoorbeeld een lijst met alle po-scholen met minder dan 200 leerlingen op een bepaalde datum. Of het Basisregister Onderwijs, waarin alle inschrijvingen en resultaten van alle onderwijsvolgenden van bekostigde instellingen worden geregistreerd. Of een overzicht met contactpersonen van MBO-instellingen van beleidsmedewerker XYZ. Maar deze laatste dataverzameling lijkt niet erg formeel, eerder privé.

Dit betekent dat er criteria nodig zijn om te kunnen bepalen of een dataverzameling moet worden opgenomen in het dataportfolio van OCW. Wij stellen voor om alleen die dataverzamelingen in het dataportfolio op te nemen die aan alle onderstaande criteria voldoen:

1. De dataverzameling is persistent, dat wil zeggen dat die tenminste 1 jaar wordt bewaard omdat deze van waarde blijft.
2. De dataverzameling bevat gegevens die zijn verzameld of bewerkt vanuit één of meer wettelijke taken van OCW.
3. De dataverzameling wordt gebruikt door tenminste één andere partij dan de maker ervan.

Binnen het OCW domein worden verschillende begrippen gehanteerd voor verschillende typen van dataverzamelingen:

1. Een in de wet benoemd **register** (basisregister onderwijs, verzuimregister...).
2. Een formele **registratie** van bepaalde gegevens die in een wet worden genoemd (erkenningen van leerwerkbedrijven). Formeel wil zeggen dat er duidelijke procedures zijn voor het beheer en het bewaken van de kwaliteit van de gegevens in de registratie.
3. Een **informatieproduct**, een overzicht dat (periodiek) wordt geproduceerd voor een bepaalde doelgroep met een (selectie van) gegevens uit allerlei andere dataverzamelingen.
4. Een **bestand**, bedoeld om gegevens uit te wisselen met een andere partij, bijv. een 1-cijferbestand of een publieke dataset als resultaat van een query op één of meerdere databases (denk aan data.overheid.nl).
5. Een **document**, bijvoorbeeld de rapportages op de website Onderwijs in Cijfers (www.onderwijsincijfers.nl).

Van elke dataverzameling is het relevant om in elk geval de volgende **metagegevens** op te nemen:

- de naam
- een omschrijving van de inhoud
- de maker
- of er persoonsgegevens in aanwezig zijn
- of de verzameling als open data is gepubliceerd en waar en wanneer dat is gebeurd.

In tweede instantie kan daar aan worden toegevoegd:

- de datum van creatie
- de applicatie waarmee de dataverzameling wordt beheerd of is gecreëerd
- of dit het origineel betreft, of een kopie (en van welke dataverzameling dan).

Daarnaast kan het interessant zijn om als meta-gegeven ook de opslaglocatie, een contactpersoon, het opslagformat (pdf, xls, odf enz.), de betrouwbaarheidsklasse, de actualiteit, beschikbaarheidsklasse, de bronnen, de controle- en selectiealgoritmes etc. mee te nemen.

Om bepaalde verzamelingen te kunnen vinden zijn er zoekindexen nodig. Enkele mogelijke indexen voor het dataportfolio zijn:

- de wets-index: zoeken aan de hand van een bepaalde wettelijke taak
- de gegevens-index: zoeken aan de hand van een bepaald gegeven
- de actor-index: zoeken naar dataverzamelingen van een bepaalde actor (c.q. beheerder)
- de opendata-index: zoeken naar dataverzamelingen die wel/niet als open data zijn gepubliceerd
- de privacy-index: zoeken naar dataverzamelingen met een zeker niveau van privacybescherming.

Wanneer al deze indexen zijn aangebracht wordt het bijvoorbeeld heel eenvoudig om alle dataverzamelingen te laten zien met inschrijvingen (gegeven) in het primair onderwijs (wettelijke taak) die geen persoonsgegevens bevatten en die niet als open data gepubliceerd zijn.

3.5 Wettelijke taak en actor

We definiëren een wettelijke taak als: *een taak die voortkomt uit een artikel in een wet en die is opgedragen aan een bepaalde actor*. Wettelijke taken laten zich soms hiërarchisch rangschikken. Uit de hoofdtaak 'onderwijs geven' volgt bijvoorbeeld dat scholen een leerlingadministratie en een leerlingvolgsysteem moeten voeren. Maar veelal is de hiërarchie niet heel expliciet.

Er zijn veel soorten wettelijke taken, soms zijn die expliciet opgenomen in een wet (*Wet op het onderwijstoezicht Wot, Artikel 3, Het toezicht op het onderwijs is opgedragen aan de Inspectie van het Onderwijs. Het toezicht bestaat uit de volgende taken....*), soms kennen de taken een hiërarchie en soms is de taak alleen impliciet omschreven. In het voorbeeld van de Wot is de Inspectie van het Onderwijs de opgedragen actor.

Uit de inventarisatie is gebleken dat de omschrijving van wettelijke taken in de architectuurmodellen niet altijd op eenzelfde wijze gebeurt. Om de wettelijke taak als zoekindex op dataverzamelingen te kunnen hanteren en om er zeker van te zijn dat alle dataverzamelingen die vanuit één bepaalde wettelijke taak zijn gecreëerd worden geïdentificeerd is standaardisatie van wettelijke taken zinvol. Eenduidige definities helpen ook wanneer het gaat om de namen en omschrijvingen van actoren. Mogelijk kan hier worden geleerd van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens: voordat de Minister

van BZK een autorisatiebesluit neemt op grond van de Wet basisregistratie personen worden bij deze dienst gegevens, wettelijke taken en actoren met elkaar in verband gebracht.⁵

Veel aspecten van de uitvoering van wetten worden niet in de wet zelf vastgelegd, maar in nadere regelingen of ministeriele besluiten. Er zijn dus ook wettelijke taken die als zodanig niet in een wet worden genoemd. Uit praktische overwegingen kan dan naar de regeling of besluit worden verwezen.

Van elke wettelijke taak is het relevant om in elk geval de volgende metagegevens op te nemen:

- een omschrijving van de taak
- een referentie naar de wet en het wetsartikel
- een referentie naar een bij de wet horende regeling of besluit (indien van toepassing)
- de datum van inwerkingtreding c.q. afschaffing van de taak.

Van elke actor zijn in elk geval de volgende metagegevens van belang:

- de officiële naam
- de gebruikelijke afkorting.

In een aantal wettelijke taken wordt ook gerefereerd naar informatie of gegevens die nodig zijn voor de uitvoering van de taak.

3.6 Kerngegevens

Een kerngegeven is: *een essentiële entiteit (object) waarover in het kader van een wet allerlei gegevens worden bijgehouden*. Bijvoorbeeld 'onderwijsinstelling' of 'onderwijsvolger' in het domein Onderwijs en 'collectie' in het domein Cultuur.

In bijvoorbeeld de Wet op het primair onderwijs (Wpo) staat: *Artikel 178a. Gebruik persoonsgebonden nummer door bevoegd gezag; Het bevoegd gezag verstrekt het persoonsgebonden nummer van iedere leerling aan Onze minister, tezamen met de volgende gegevens van de leerling: geslacht, geboortedatum en postcode van de woonplaats enz...*

In het voorbeeld is sprake van "gegevens van de leerling". In het onderwijs is de leerling natuurlijk een zeer belangrijk object. Echter, het begrip 'leerling' komt alleen voor in de Wpo, in andere onderwijswetten is sprake van een 'deelnemer', 'onderwijsvolger' of 'student'. Omdat we in het dataportfolio niet al deze begrippen separaat willen opnemen maar juist behoefte hebben aan een overkoepelend begrip introduceren we de term 'kerngegeven'. In het voorbeeld van leerling/deelnemer/student wordt het kerngegeven de 'onderwijsvolger'.

---

⁵ Via www.wiekrijgtmijngegevens.nl geeft de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens inzicht voor welke wettelijke taak gegevens uit de Basisregistratie Personen (BRP) worden gebruikt.

Zo kunnen we bijvoorbeeld zeggen dat een “onderwijsinstelling” (actor) uit hoofde van haar wettelijke taak “het informeren van de Minister” (Wpo, artikel 178) informatie over de “onderwijsvolger” (kernegegeven) aan de Minister (c.q. de actor “DUO”) verstrekt.

Van een kernegegeven worden de volgende metagegevens bijgehouden:

- de naam met een omschrijving
- verwijzingen naar begrippen en gegevensdefinities uit sectorale architectuurmodellen.

Verder bevat de wetgeving ook aanwijzingen over wat een bepaalde actor met een kernegegeven mag of moet doen. Zo staat in het voorbeeld Wpo, artikel 17a dat het bevoegd gezag gegevens over leerlingen *verstrekt* aan de minister. Andere in wetgeving voorkomende acties met betrekking tot (kern)gegevens zijn bijvoorbeeld bewerkingen als *archiveren*, *bewerken*, *verwijderen* of *gebruiken*.

Het heeft zin om ook de wettelijk aangegeven bewerkingen op de (kern)gegevens op te nemen in het dataportfolio. Verschillende architectuurmodellen gebruiken hier ook verschillende benamingen of omschrijvingen voor. Zo wordt een ‘bewerking’ op een gegeven in het Kernmodel Onderwijsinformatie (KOI, een onderdeel van de Rosa-referentiearchitectuur voor het onderwijs) aangeduid met de term ‘zegenschap’. Het dataportfolio OCW moet deze terminologieën met elkaar kunnen verbinden.

3.7 De ideale inrichting van het beheer van de dataportfolio

Er zijn verschillende te beheren onderdelen van het dataportfolio:

1. Het dataportfoliomodel zelf, d.w.z. de structuur van de onderdelen van het dataportfolio.
2. De verbindingen tussen de elementen uit het dataportfolio en de andere perspectieven: de architectuurmodellen en de (systeem)documentatie van de feitelijk dataverzamelingen.
3. De informatie in het dataportfolio (wetten, wetsartikelen, wettelijke taken, actoren, domeinen, sectoren, bewerkingen, kernegegevens en dataverzamelingen).

Ad 1: Wat betreft het beheer van het dataportfoliomodel concludeert Berenschot/VKA dat gegeven het belang van een dataportfolio voor OCW als geheel het logisch lijkt om het beleidsdepartement (directie Kennis) hierin een coördinerende taak toe te dichten.

Ad 2: Naast de inhoud moeten ook de verbindingen (links) tussen de gegevens in het dataportfolio en de andere perspectieven van de architectuurmodellen en de (systeem)documentatie van de feitelijke dataverzamelingen worden aangebracht en bijgehouden.

Het is in onze visie vooral aan de verschillende domeinen zelf om de architectuurmodellen (zoals HORA, Triple A) en/of semantische modellen (zoals KOI) te beheren en verder te ontwikkelen. Hier kan het ministerie wel een ondersteunende en coördinerende taak hebben. Architecten vanuit het ministerie zijn hiervoor de aangewezen personen. Dit gebeurde in het onderwijsveld ook al -met succes- bij bijvoorbeeld de totstandkoming van de ROSA en KOI-model. In het onderwijsdomein zien we dat de sectororganisaties ‘soortgelijke’ termen hanteren voor één begrip. In het domein Cultuur & Media speelt dit veel minder omdat de begrippen in elk domein echt anders zijn. Daar gebruiken de verschillende organisaties al eigen domeinarchitecturen (bijv. DERA, MARA) met

begrippen die al dermate uniek zijn dat het verbinden of 'linken' met begrippen in naburige domeinen nauwelijks extra inzichten zal opleveren.

Ad 3: De informatie in het dataportfolio moet up-to-date worden gehouden. Dat kan op meerdere manieren gebeuren. Berenschot/VKA onderkent (in theorie) 3 mogelijke scenario's. De scenario's zijn:

- A. *Centraal beheer*: Een functionaris binnen directie Kennis van OCW krijgt de (parttime) taak om het dataportfolio in zijn geheel te beheren. Deze functionaris doet dat door periodiek bij alle relevante actoren langs te gaan en de wijzigingen sinds de vorige ronde op te nemen.
- B. *Hybride beheer*: Het kerndepartement heeft een toezichthoudende en coördinerende taak, beheert enkele van de elementen uit het dataportfolio en de overige organisaties uit het OCW-domein hebben de taak om gezamenlijk de andere elementen uit het dataportfolio te beheren.
- C. *Gedistribueerd beheer op basis van centrale afspraken*: De organisaties uit het OCW-domein krijgen allen een taak in het beheer van het dataportfolio.

Omdat elk onderdeel van OCW al diverse beheeractiviteiten uitvoert rond het eigen dataportfolio en hierin ook steeds verder professionaliseert is het logisch hier op aan te sluiten. Het is immers de verantwoordelijkheid van elke organisatie om zelf te weten welke data ze in huis heeft. Echter, Berenschot/VKA noemde eerder al de bevinding dat er geen structurele governance is ingericht voor een OCW-breed dataportfolio. Dit vraagt centraal gemaakte afspraken die gelden voor het gehele OCW-domein over het onderhouden van het dataportfolio.

In onze visie is scenario C voor OCW op langere termijn de beste oplossing. Die sluit het best aan bij de huidige situatie en biedt toch de mogelijkheid om tot één OCW-breed dataportfolio te komen. Het model en de methode worden daarbij beheerd door directie Kennis. De overzichten van de wettelijke taken worden beheerd door de beleidsdirecties die verantwoordelijk zijn voor de betreffende wetgeving, de overzichten van de kerngegevens door de informatiearchitecten van de onderdelen van OCW en de beschrijvingen van de dataverzamelingen en de gegevenswoordenboeken door de databeheerders in de diverse uitvoeringsorganisaties.

Om dit in de toekomst bestendig te kunnen doen zal elke organisatieonderdeel van OCW hiervoor wellicht instrumenten moeten inrichten: een data-architectuur (bijv. gemodelleerd m.b.v. Archimate), structuur op gegevenssets, beheer op informatieproducten, een functionaris voor de gegevensbescherming, een gegevenswoordenboek etc., al dan niet georganiseerd in 'data-afdelingen'.

4. Ontwikkeling van een eerste versie van het dataportfolio

4.1 Van theoretisch model naar praktische opzet

In hoofdstuk 3 is het theoretisch model van het dataportfolio weergegeven. Als onderdeel van het onderzoek hebben we een eerste praktische uitwerking gemaakt van dit dataportfolio in de vorm van een spreadsheet. Later kan hier eventueel een geavanceerder tool voor worden ingezet. Dit dataportfolio maakt het mogelijk om op laagdrempelige wijze eerste stappen te zetten om een eenduidig overzicht te maken van de aanwezige informatie in de OCW-domeinen.

In praktische uitwerking van het dataportfolio staan naast gegevens over de dataverzamelingen de drie perspectieven centraal: de wetten inclusief wettelijke taken, kerngegevens uit dataverzamelingen en de actoren die bewerkingen op de kerngegevens uitvoeren.

Voor de opzet van het dataportfolio redeneren we vanuit geldende wetten. Elke wet bestaat uit diverse wettelijke taken die van toepassing zijn op een specifieke actor. Deze actor voert in het kader van een specifieke wettelijke taak een bewerking uit op een kerngegeven. Bijvoorbeeld: in de wet op het primair onderwijs artikel 17c (**wet**) staat dat een onderwijsinstelling (**actor**) zich moet verantwoorden (**wettelijke taak**) over het onderwijsaanbod (**kerngegeven**) dat zij aanbieden en dit verstrekken (**gegevensbewerking**) aan de Minister van OCW. Deze informatie is één regel in het dataportfolio.

Om overzicht te houden is het cruciaal om een eenduidige schrijfwijze aan te houden. Om dit te bevorderen hebben we lijsten opgenomen met standaard invulmogelijkheden. Dit zijn bijvoorbeeld lijsten met benamingen van geldende wetten, wettelijke taken, actoren, domeinen, bewerkingen etc. Uit deze lijsten kan het juiste item gekozen worden voor het behoud van uniformiteit. Zo hanteert iedereen bijvoorbeeld 'DUO' in plaats van 'Dienst Uitvoering Onderwijs'.

Uniformiteit in het dataportfolio maakt het mogelijk om op eenvoudige wijze te zoeken, filteren en selecteren. Ook is het mogelijk om op eenvoudige wijze met behulp van tooling dashboards te ontwikkelen.

4.2 Toelichting op de eerste versie van het dataportfolio

De huidige versie van het dataportfolio is een eerste aanzet om te komen tot het geschetste theoretisch model. Het dataportfolio stelt directie Kennis in staat om een pilot uit te voeren met een selecte groep over de werking van het dataportfolio.

Het dataportfolio is een Excel-bestand (Bijlage 5, separaat) gevuld met informatie die in de looptijd van het project is geïnventariseerd met als doel de werking van het dataportfolio te demonstren. Verdere aanvulling is nodig om tot een compleet dataportfolio te komen. Als voorbeeld is een dashboard bijgesloten (Bijlage 6, separaat), dit dashboard is met behulp van Tableau⁶ ontwikkeld.

---

⁶ De gratis Tableau-reader is te vinden op <https://www.tableau.com/products/reader>.

In het dataportfolio zijn de metadata opgenomen over de dataverzamelingen. We hebben nog niet alle typen van dataverzamelingen opgenomen, alleen de registers, de informatieproducten en bestanden. De praktijk laat zien dat niet alle metadata voor dataverzamelingen goed voorhanden zijn. De nadruk ligt nu op de meest cruciale metadata, zoals de naam, of de vermelding of de betreffende data persoonsgegevens bevatten, en of deze data als open data gepubliceerd zijn. We zien hierin een groeipad waarin steeds meer metadata geïntariseerd kunnen worden. In de toekomst zou ook gedacht kunnen worden aan ander informatie, zoals de datum van creatie, de applicatie waarin dataverzameling wordt beheerd, de opslaglocatie, de contactpersoon, de betrouwbaarheidsklasse of de beschikbaarheidsklasse.

Om de gegevensopslag zo logisch en consistent mogelijk te maken, zijn er verschillende tabbladen gebruikt. Hieronder volgt een beknopt overzicht van de spreadsheet met het dataportfolio van OCW:

- In het eerste tabblad '1. Gegevensbewerkingen', kunnen de kerngegevens gevonden worden die direct uit een wettelijke taak ontstaan en welke bewerkingen hierop door een actor worden toegepast. Dit eerste tabblad is de kern van het dataportfolio. De andere tabbladen worden gebruikt ten behoeven van het vullen.
- Het tweede tabblad '2. Kerngegevens', bestaat uit alle kerngegevens en de synoniemen die de verschillende organisaties voor het betreffende woord gebruiken. Zo is er een kerngegeven Onderwijsvolger, en heeft deze als synoniemen in het Onderwijsdomein bijvoorbeeld Deelnemer, Onderwijsvolger en Scholier. In dit tabblad zijn de kerngegevens eenduidig gemaakt.
- Het derde tabblad '3. Informatieproduct', bestaat uit informatieproducten die tijdens de interviews werden geïdentificeerd (zie bijlage 1). Dit is het grootste tabblad wat betreft regels (ongeveer 1.000) en is bedoeld om inzichtelijk te maken welke informatieproducten er binnen OCW zijn. De kwaliteit en volledigheid van deze lijst is voor een groot deel afhankelijk van de leveranciers van de documenten.
- De tabbladen 'Registratie', 'Actor', 'Wettelijke taak', 'Wet', 'Domein & sector', 'Bewerking' en 'Privacy & openbaarheid' zijn bedoeld om zoveel mogelijk consistentie te realiseren bij het invullen van het Excel bestand. Deze tabbladen zijn de 'Drop-downs' voor de eerste drie tabbladen, zodat de lijsten zo eenduidig mogelijk worden.

4.3 Overzichten uit de eerste versie van het dataportfolio

Wanneer het dataportfolio eenmaal is opgezet volgens de structuur uit de vorige paragrafen kunnen er allerlei overzichten worden gegenereerd. Bijvoorbeeld een overzicht van kerngegevens die in registers zijn opgeslagen en hoe datzelfde kerngegeven wordt genoemd in diverse architectuurmodellen.

Hier volgen enkele voorbeelden (niet uitputtend):

Het onderstaande overzicht is een weergave van het tabblad gegevensbewerkingen, uit de eerste versie van het dataportfolio.

Wet	Artikel	(Wettelijke) taak omschrijving	Actor	Domein	Sector	Bewerkin	Kerngegevens
Erfgoedwet	5.65.105.115.12	Verzorgen van Centraal archeologisch inform	Gecertificeerde bedrijven	Cultuur	Erfgoed	Beheren	Cultuurhistorische Object Informatie (CHOI)
Erfgoedwet	3.3	Verzorgen en onderhouden van het Register v	Rijksdienst Cultureel Erfgoe	Cultuur	Erfgoed	Beheren	Rijksmonument
Erfgoedwet	2.6.2	Verzorgen en onderhouden van het Register v	Rijksdienst Cultureel Erfgoe	Cultuur		Beheren	n.b.
Erfgoedwet	3.14	Verzorgen en onderhouden van het informati	Rijksdienst Cultureel Erfgoe	Cultuur	Erfgoed	Beheren	Cultuurgoed
Erfgoedwet	3.11	Verzorgen en onderhouden van het register v	Rijksdienst Cultureel Erfgoe	Cultuur	Erfgoed	Beheren	Cultuurgoed
Wet op het primair onderwijs (WPO)	9	Onderwijsverzorging	Onderwijsinstellingen	Onderwijs	Primair Onderwijs (PO)	Creëren	Resultaat
Wet op het primair onderwijs (WPO)	5	BekostigingOnderwijsinstellingen	DUO	Onderwijs	Primair Onderwijs (PO)	Creëren	Bekostiging
Wet op het primair onderwijs (WPO)	10a.4	Toezicht kwaliteit onderwijs	Inspectie van het Onderwijs	Onderwijs	Primair Onderwijs (PO)	Creëren	Onderwijskwaliteit
Wet op het primair onderwijs (WPO)	10, 12	Waarborging onderwijskwaliteit	Onderwijsinstellingen	Onderwijs	Primair Onderwijs (PO)	Creëren	Onderwijskwaliteit
Wet op het voortgezet onderwijs (WVO)	23a, 24	Waarborging onderwijskwaliteit	Onderwijsinstellingen	Onderwijs	Voortgezet Onderwijs (VO)	Creëren	Onderwijskwaliteit
Wet op het primair onderwijs (WPO)	17c, 171	Verantwoording	Onderwijsinstellingen	Onderwijs	Primair Onderwijs (PO)	Verstrekken	Onderwijsaanbod

In de meest linker kolom staat de van toepassing zijn de **wet**, de kolom “**Artikel**” beschrijft het artikelnummer in deze wet waarin een specifieke **wettelijke taak** staat beschreven. Wie verantwoordelijke is voor het uitvoeren van deze wettelijke taak staat genoemd bij **Actor**. De actor bevindt zich in één van de OCW-**domeinen** en een onderliggende **sector**. Deze actor voert een bewerking uit op een kerngegeven in het kader van een wettelijke taak.

Het tabblad “Kerngegevens” ziet er als volgt uit:

Kerngegeven	Privacy	Wordt beheerd in registratie	Naam kerngegeven in ROSA	Naam kerngegeven in KOI	Naam kerngegeven in HORA	Naam kerngegeven in TR
Inschrijving	persoonsgegevens	Basisregister Onderwijs (BRON)	Aanmeldgegevens	Onderwijsafpraak	Onderwijsovereenkomst	
Basisgegevens onderwijs	geen		Basisgegevens deelname		Onderwijsseenheid deelname	
Onderwijsvolger	persoonsgegevens	Basisregister Onderwijs (BRON)	Basisgegevens persoon	Onderwijsvolger	Deelnemer	Deelnemer
Resultaat		Basisregister Onderwijs (BRON)	Basisgegevens resultaat,	Resultaat	Resultaat	
Docent	persoonsgegevens	Lerarenregister	Beschikbaarheidsgegevens	Medewerker		
Verzuim	persoonsgegevens	Verzuimregister	No-shows			
Onderwijsorganisatie	geen	Basisregister Instellingen (BRIN)	Onderwijsinstellingen	Onderwijsorganisatie, onderwijsinstelling	Onderwijsinstellingen, Onderwijsseenheid	Onderwijsinstellingen

OCW benoemt samen met hun aanpalende diensten wat **kerngegevens** zijn. Een aanzet hiertoe is reeds opgenomen. Hierbij is vermeld of een specifiek kerngegeven privacygevoelige informatie bevat en in welke registratie dit beheerd wordt. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt wat de relatie is van een specifiek kerngegeven met bestaande architectuurmodellen (ROSA, KOI etc.) om op deze manier verbinding tot stand te brengen.

Onderstaand overzicht is een selectie van het tabblad informatieproducten:

Informatieproduct	Bevat kerngegevens	Domein	Actor (maker)	Actor (gebruik)	Privac	Openbaarheid
Bezoldiging bestuurders en toezichthouders (WO)	Bekostiging	Onderwijs	DUO	data.duo.nl	geen	Gepubliceerd
Vsv per instelling en beroepsopleiding (MBO)	Inschrijving	Onderwijs	DUO	data.duo.nl	geen	Gepubliceerd
Archiefinventarissen	Archief	Cultuur	Nationaal Archief	data.overheid.nl	geen	Gepubliceerd
Basisgegevens instellingen (gegevens voor gemeent	Basisgegevens onderv	Onderwijs	DUO	data.duo.nl	geen	Gepubliceerd
Collectie Archeologische Rapporten	Collecties	Cultuur	Rijksdienst Cultureel Erfgoed	n.b.	geen	Gepubliceerd
Collectie Artikelen	Collecties	Cultuur	Rijksdienst Cultureel Erfgoed	n.b.	geen	Gepubliceerd
Collectie Audiovisuele materialen	Collecties	Cultuur	Rijksdienst Cultureel Erfgoed	n.b.	geen	Gepubliceerd
Collectie Boeken	Collecties	Cultuur	Rijksdienst Cultureel Erfgoed	n.b.	geen	Gepubliceerd
Eencijferbestand-VO	Onderwijsvolger	Onderwijs	DUO	n.b.	persoons	niet openbaar
Foto's	Collecties	Cultuur	Nationaal Archief	data.overheid.nl	geen	Gepubliceerd
Gegevensboek bve 2009-2013 (MBO)	Bekostiging	Onderwijs	DUO	data.duo.nl	geen	Gepubliceerd
Gegevensboek hbo 2009-2013	Bekostiging	Onderwijs	DUO	data.duo.nl	geen	Gepubliceerd
Gegevensboek po 2009-2013	Bekostiging	Onderwijs	DUO	data.duo.nl	geen	Gepubliceerd

Per informatieproduct is het kerngegeven opgenomen, het belangrijkste gegeven wat dit informatieproduct bevat. Daarnaast uit welk OCW-domein dit informatieproduct komt en wie de maker is. In sommige gevallen is een informatieproduct voor een specifieke andere organisatie bedoeld. Voor elk informatieproduct is de mate van privacy opgenomen, net zoals de mate van openbaarheid.

5. Advies voor implementatie van het dataportfolio

5.1 Contouren van een implementatieplan

Uit de interviews blijkt dat er binnen onderdelen van OCW op dit moment diverse behoeften leven over inzicht in de aanwezige data. Onze gesprekspartners geven namelijk aan dat zij positief staan tegenover het idee om zelf meer 'grip' te krijgen op hun eigen data-assets. Weten welke data zij beheren, in welke registraties en systemen deze staan en bij welke processen deze worden gebruikt binnen hun organisatie geeft wel degelijk meerwaarde. Partijen zijn er niet allemaal van overtuigd dat een OCW-breed dataportfolio voor henzelf ook toegevoegde waarde biedt omdat de data per stelsel verschilt. Binnen de stelsels, zoals binnen het stelsel onderwijs, vindt men het wel nuttig om tot één dataportfolio te komen. Een OCW-brede structuur voor het dataportfolio, met een duidelijke link naar wettelijke taken per stelsel, wordt door de meeste partijen wel gezien als een volgende stap naar verdere professionalisering van het dataportfoliomanagement binnen OCW.

De betekenis van het dataportfolio neemt toe naarmate er meer gebruik van gemaakt gaat worden. Het up-to-date houden van de informatie in het dataportfolio is ook eenvoudiger te motiveren en uit te voeren naarmate het gebruik toeneemt.

Op dit moment is er een eerste versie beschikbaar van het dataportfolio OCW, opgesteld door Berenschot/VKA. Deze versie is nog niet af. Het blijkt dat er tijdens het invullen van het dataportfolio allerlei vragen opkomen, bijvoorbeeld: "Is dit dan wel een goede beschrijving van de wettelijke taak?" en "Is dit kerngegeven niet hetzelfde als dat kerngegeven?" Er zullen dus tijdens het verder invullen een aantal keuzes gemaakt moeten worden. Die moeten in onze visie met alle betrokkenen samen worden gemaakt.

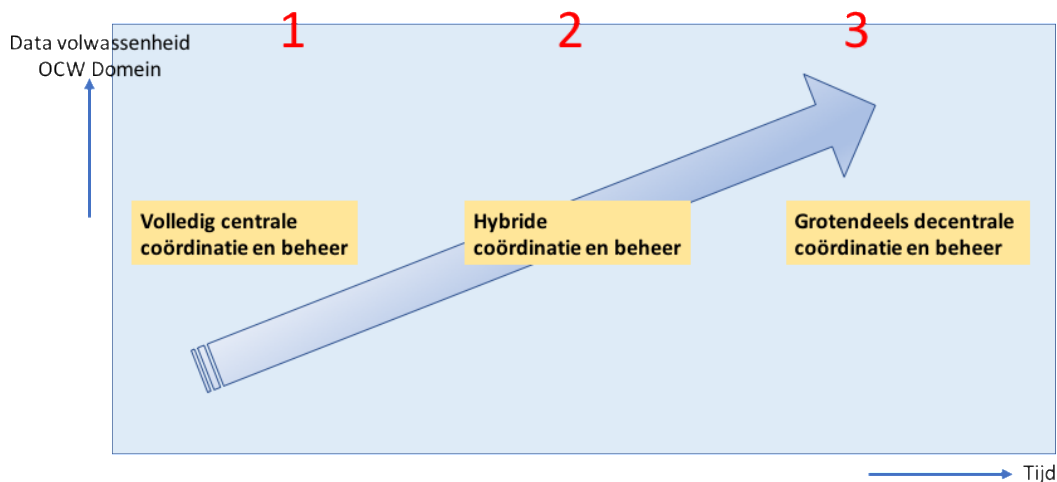
Wij zien de eerder genoemde scenario's voor beheer (van centraal naar decentraal) ook als mogelijk implementatie-pad voor het nieuwe OCW-brede dataportfolio:

- A. *Start met centraal beheer.* Een functionaris binnen directie Kennis van OCW krijgt de (parttime) taak om het dataportfolio voor de eerste keer in zijn geheel te gaan vullen en te beheren. Deze functionaris doet dat samen met de andere betrokkenen per wetsgebied. Beleidsdepartementen benoemen de wettelijke taken, de architecten de kerngegevens en de uitvoerende beheerders de dataverzamelingen. Samen worden de links gelegd tussen het nieuwe dataportfolio en de bestaande architectuurmodellen enz. Al doende ontstaan er inzichten over hoe het beheer het best kan worden uitgevoerd en wie daarin welke rol en verantwoordelijkheid zou moeten hebben. Daarnaast hebben organisaties nog veel werk te verzetten om goed grip te krijgen op hun eigen dataportfolio zodat ze dit ook met de juiste kwaliteitskenmerken zouden kunnen doorgeven aan de centraal opererende functionaris.
- B. *Ga dan over op hybride beheer.* Wanneer het portfolio goed is gevuld en is gelinkt met de andere modellen en beschrijvingen moeten periodiek de wijzigingen worden bijgehouden. Dit kan door de functionaris van directie Kennis periodiek langs te laten gaan bij alle relevante actoren om de wijzigingen sinds de vorige ronde op te nemen. Feitelijk gebeurt dit

nu ook al, echter meer op ad hoc basis. Echter, wanneer het beheerproces wat beter is uitgewerkt, is het ook mogelijk dat de verschillende betrokkenen 'hun' onderdeel uit het dataportfolio zelf gaan beheren. Bepaalde onderdelen van OCW zullen hier eerder toe in staat zijn dan andere. Directie Kennis krijgt dan meer een toezichhoudende en coördinerende taak, en beheert nog enkele van de elementen uit het dataportfolio. De overige organisaties uit het OCW-domein hebben de taak om gezamenlijk de andere elementen uit het dataportfolio te beheren.

- C. *Gedistribueerd beheer op basis van goede centrale afspraken*: De organisaties uit het OCW-domein hebben nu allen een taak in het beheer van het dataportfolio. Zij zijn zelf volledig in staat om het dataportfolio te beheren vanuit hun eigen data, en koppelingen te leggen naar de wetgevende taken. Directie kennis beheert dan alleen nog de structuur van het dataportfolio, de inhoud wordt beheerd door de verschillende onderdelen van OCW op zo'n manier dat de kwaliteit van de data is gewaarborgd.

Dit implementatie pad ziet er grafisch als volgt uit:

Eigenlijk wordt dataportfoliomanagement op dit moment ad-hoc uitgevoerd. Berenschot/VKA adviseert te starten met het opzetten van een goed gestructureerd dataportfolio met centraal beheer (A), om dit vervolgens door te laten groeien via hybride beheer (B) naar uiteindelijk gedistribueerd beheer volgens gezamenlijke afspraken (C). Hiermee zet het ministerie een mooie stap in de verdere 'datavolwassenheid' van het hele OCW-domein.

5.2 Kosten en baten nieuw dataportfolio OCW

Een onderzoek naar de kosten en baten van de inrichting van een gemeenschappelijk dataportfolio valt buiten de opdracht van dit onderzoek. Desalniettemin valt hier wel iets over te zeggen in kwalitatieve termen.

Kosten:

De inspanning voor het koppelen van wettelijke taken via kerngegevens aan dataverzamelingen in de vorm van registers en informatieproducten moet niet worden onderschat. Dit vraagt van de

betrokken partijen inzet in deelname aan werkoverleggen en workshops. Vanuit het ministerie OCW zal iemand dit proces moeten aanjagen. Overigens is er binnen het onderwijsveld al veel gerealiseerd waarop kan worden teruggevallen. Binnen de diverse sectoren zijn architectuurmodellen ontwikkeld (Triple AAA, HORA e.d.), semantische modellen (KOI) en de ROSA. In het Cultuur en Media domein zal verder bekeken moeten worden of dit überhaupt veel dient te worden uitgewerkt. Uit de interviews komt namelijk sterk het beeld naar voren dat er grote verschillen zijn tussen de gegevensstandaarden en architecturen die gebruikt worden bij de diverse organisaties en er dus weinig gemeenschappelijks zal zijn. Zo gebruikt de RCE totaal andere standaarden dan de KB, dit via één regime aan elkaar willen smeden lijkt zinloos. Een volledig inzicht in het dataportfolio vraagt dat op het laagste detailniveau de verschillende organisaties een goed overzicht hebben. Dit vraagt om een extra effort. Architectuurgereedschappen zijn daarbij noodzakelijk, evenals een goede kennis van modelleerstandaarden zoals Archimate.

Baten:

De baten van het opzetten van een dergelijk stelsel zitten in het snel kunnen leveren van het juiste inzicht op momenten dat hierom wordt gevraagd:

- Bij vragen uit de Tweede Kamer of bij vragen vanuit een specifieke sector kan snel en betrouwbaar inzicht worden gegeven over de aanwezige data.
- Bij vragen van (beleids)medewerkers van OCW zal sneller overzicht zijn in de data die de organisatie al voorhanden heeft en op welke wijze dit hergebruikt kan worden.
- Een gestructureerd beheer van het dataportfolio maakt het periodiek en ad-hoc verzamelen van allerlei overzichten overbodig. Dit vormt een besparing.

Het gebruik van het dataportfolio werkt een hoger niveau van beveiliging en privacy in de hand tegen wellicht lagere kosten. Bedenk bijvoorbeeld: het opnieuw draaien van een afslag van bepaalde (persoons)gegevens voor een nieuw informatieproduct vraagt ook hier weer specifieke beveiligingsmaatregelen. Bij 'eenmalige opslag en meervoudig gebruik' is de organisatie dus meer 'data lean' en zijn registraties beter te beveiligen en efficiënter te gebruiken. Overigens zijn de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), de Wet hergebruik overheidsinformatie (Who), en de mogelijke komst van de Woo 'de jure' belangrijke drivers om aan een goed dataportfolio te werken.

5.3 Pilot/proof of concept

Gegeven het innovatieve karakter van het dataportfolio binnen de OCW-domeinen adviseren we eerst een beperkte Proof of Concept (PoC) uit te voeren in één van deze domeinen, voordat het dataportfolio OCW-breed wordt ingevoerd.

- In zo'n PoC kunnen leerervaringen worden opgedaan in het samenbrengen van begrippen/semantiek die als kerngegeven kunnen worden opgenomen in het dataportfolio (m.n. in het onderwijsdomein).
- Het ministerie kan op kleine schaal ervaring opdoen met de coördinatie van zo'n traject.
- Er ontstaat inzicht in de inspanningen voor beheer- en coördinatie (en kosten).

- De evaluatie van een PoC zal bruikbare informatie opleveren over de baten en de kosten die een meer grootschalige uitrol van het dataportfolio met zich mee zou brengen.

Overweeg bij het starten van de PoC om de deelnemers/betrokken organisaties goed te scopen. Kies of voor een domein uit de cultuurkolom of voor het onderwijsdomein. Bepalend voor de keuze is het commitment dat getoond wordt door de organisaties die meedoen. Het vraagt immers wel energie en inzet/tijd van mensen.

De bij dit rapport meegeleverde spreadsheet en dashboard dienen hierbij als bij voorkeur uitgangspunt. Deze kunnen verder worden uitgewerkt, aangepast en bediscussieerd.

5.4 Aanvullende maatregelen

In de PoC adviseren we te werken aan de volgende maatregelen die leiden tot een verhoging van het gebruik van het dataportfolio om hieruit leerervaringen op te doen:

- Zorg dat de informatie over vastgelegde persoonsgegevens en openbaarheid van de gegevens actueel is en dat iedereen weet dat het dataportfolio daarvan de enige betrouwbare bron is. Privacy en open data zijn belangrijke thema's, ook voor de organisaties binnen het OCW-domein. Beter inzicht kan de organisaties ook helpen en dus ligt hier een kans voor acceptatie en gebruik van het dataportfolio.
- Gebruik de informatie uit het dataportfolio als toegang tot OCW-data voor vragen van andere overheden en derden. Dit voorkomt dat vragen op de verkeerde plek (verkeerde organisatie) terecht komen, organisaties onnodig worden belast en interpretatie verschillen ontstaan ten aanzien van de antwoorden. OCW komt zo meer in control over de informatie vraagstukken en de antwoorden hierop. Het concept moet in de praktijk worden gevalideerd, immers: *the proof of the pudding is in the eating*. Het dataportfolio kan voor de mensen op de werkvloer zijn nut bewijzen door deze te maken en te gebruiken.
- Stel het dataportfolio beschikbaar in een voor leken toegankelijke vorm (handige tool, uitgangspunt is het meegeleverde dashboard). Communicatie over het dataportfolio en de basale inzichten in gegevensbeheer verhogen het draagvlak voor het onderhouden van het dataportfolio en de verdere ontwikkeling naar breder gebruik en beheer.
- In volgende stappen naar datavolwassenheid: Laat het dataportfolio 'naar beneden toe' (details) naadloos aansluiten op de in de OCW-domeinen gebruikte architectuur modellen en gegevenswoordenboeken. De noodzaak voor harmonisatie van gegevensdefinities vanuit het dataportfolio kan een aanzet zijn voor de opzet en verdere ontwikkeling van architectuur-modellen binnen de verschillende domeinen (en daarmee verdere professionalisering).
- Op weg naar meer datavolwassenheid kan er vervolgens worden gezorgd dat het dataportfolio kan aangeven of een nog niet bestaande gegevensverzameling uit de bestaande gegevens zou kunnen worden afgeleid.
- En tenslotte leiden ook de volgende stappen naar meer datavolwassenheid: Evalueer de geschiktheid van Excel als middel voor beheer van het dataportfolio. Mogelijk dat vanuit nieuwe gebruikerswensen investeringen in andere eenvoudige tools, zoals een relationele database of specifieke gegevensbeheertool, te rechtvaardigen is. Voorbeeld van een nieuwe wens is mogelijk invoering van het gedecentraliseerd beheer van het dataportfolio (per domein).

Bijlagen

1. Geïnterviewde personen en organisaties
2. Gebruikte bronnen
3. Workshops
4. Dataportfolio toelichting Tableau
5. Dataportfolio in Excel (separaat)
6. Tableau viewbestand (separaat)

1. Geïnterviewde personen en organisaties

Om het OCW- dataportfolio in te richten en te vullen zijn er verschillende interviews en workshops binnen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en aanpalende organisaties gehouden.

Interviews

Onderstaand treft u een tabel met geïnterviewde mensen.

Organisatie	Geïnterviewde
Duo (Den Haag)	<ul style="list-style-type: none"> • Aramis Jean Pierre
Duo (Groningen)	<ul style="list-style-type: none"> • Gerald Groot Roessink
Inspectie van het Onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Harry Heemskerk • Gabrielle Remerij
Koninklijke Bibliotheek	<ul style="list-style-type: none"> • Marc van den Berg
Nationaal Archief	<ul style="list-style-type: none"> • Tim de Haan
OCW- directie Cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Merijn van Os • Carlien Schrijvershof
OCW- directie Kennis	<ul style="list-style-type: none"> • Mariska Zwinkels • Pim Kantebeen • Bram Gaakeer
OCW- directie mbo	<ul style="list-style-type: none"> • Dennis van Gessel • Erik Smits
OCW- directie HO&S	<ul style="list-style-type: none"> • Edwin Meeuwsen
OCW- directie vo	<ul style="list-style-type: none"> • Maurits Jacquet • Charlotte van Voorden
OCW- directie po	<ul style="list-style-type: none"> • Robin Mulder
Rijksdienst Cultureel Erfgoed	<ul style="list-style-type: none"> • Leon Bok • Maartje de Boer

2. Gebruikte bronnen

Voor het verzamelen van gegevens voor het dataportfolio hebben we de onderstaande bronnen geraadpleegd:

Wetten

- Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen
- Wet op het primair onderwijs
- Wet college voor toetsen en examens
- Wet op het voortgezet onderwijs
- Wet educatie en beroepsonderwijs
- Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
- Leerplichtwet 1969
- Wet medezeggenschap op scholen
- Wet op de expertisecentra
- Wet op het onderwijstoezicht
- Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen
- Wet kwaliteit v(SO)
- Archiefwet 1995

Architectuurmodellen

- MARA; Model Architectuur voor Rijks Archiefinstellingen
- DERA; Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur
- NORA; Nederlandse Overheid Referentie Architectuur
- HORA; Hoger Onderwijs Referentie Architectuur
- ROSA; Referentie Onderwijs Sector Architectuur
- KOI; Kernmodel Onderwijsinformatie
- Triple A; Referentie architectuur voor MBO

Inventarisaties dataverzamelingen

- Data.Overheid.nl
- Data.DUO.nl
- Implementatie Algemene Verordening Gegevensbescherming (DUO)
- Data inventarisatie 2015 – OCW
- Uitwisselingen DUO geclusterd
- Interviews

3. Workshops

De bevindingen van de interviews zijn vervolgens tijdens een tweetal workshops besproken:

- **Workshop dataportfoliomanagement, domein Onderwijs (10 januari 2017)**
Aanwezig: Pim Kantebeen (directie Kennis); Kevin Joosten (directie Kennis); Aramis Jean Pierre (functionaris voor de gegevensbescherming DUO); Katja Meijer (directie MBO); Jaap van de Berg (CIO-office DUO); Maurits Jacquet (directie Kennis); Mariska Zwinkels (directie Kennis); Gabriëlle Remerij (Inspectie van het Onderwijs); Harry Heemskerk (Inspectie van het Onderwijs); Charlotte van Voorden (directie VO); Bram Gaakeer (directie Kennis); Erik Smits (directie MBO); Wilbert Enserink (VKA); Jan Sprenger (Berenschot).
- **Workshop dataportfoliomanagement, domein Cultuur & Media (18 januari 2017)**
Aanwezig: Gert Jan Willighagen (directie Cultuur en Media) Marc van den Berg (KB) Merijn van Os (directie Cultuur en Media) Kevin Joosten (directie Kennis) Mariska Zwinkels (directie Kennis) Maurice van den Dobbelsesteen (directie Kennis) Pim Kantebeen (directie Kennis) Wilbert Enserink (VKA) Jan Sprenger (Berenschot).

Overleg Opdrachtgever

In aanvulling op bovenstaande interviews en workshops heeft bij de totstandkoming van dit advies regelmatig overleg plaatsgevonden met Pim Kantebeen, Mariska Zwinkels en Kevin Joosten die namens OCW de rol van opdrachtgever vertolkten.

4. Dataportfolio: Tableau

Het Excel-dataportfolio dat door Berenschot/VKA is gevuld, wordt door middel van een Tableau Dashboard gevisualiseerd. Dit dashboard maakt het makkelijk om het Excel bestand, de versie zoals aangeleverd door Berenschot/VKA, te doorzoeken.

Het gebruiken van het Tableau Dashboard kan op twee manieren.

A. Door middel van het downloaden van Tableau Reader

Op de website (<https://www.tableau.com/products/reader>) kan men gratis Tableau Reader downloaden. Wanneer Tableau Reader op de computer is geïnstalleerd, kan men het bijgevoegde Tableau bestand openen. Met enkele klikken is het mogelijk om te navigeren door het OCW- Dashboard.

B. Door middel van het aanklikken van een VKA/Berenschot link

Indien door de opdrachtgever gewenst, kan Berenschot/VKA een link publiceren waardoor het Dashboard online beschikbaar is. Voordat deze link gepubliceerd wordt, is het van belang dat de opdrachtgever weet dat eenieder die de specifieke link bezit, kan navigeren door het Dashboard (men dient zorgvuldig met de link om te gaan).